

Fontos megjegyeznünk, hogy a látszólag egyszerűbb vagy önálló megoldást lehetővé tevő feladatok másodlagos célja mindvégig a jelenségek értelmezése, a nagyon hasonló szerkezetek vagy szóhasználatból eredő jelentésekre történő rávezetés. A könyvben a szerzők láthatóan igyekeznek a témákat is színösszeállítani, és kulturális tartalmat is belecsempészni a nyelvtani feladatokba. Különösen élvezetes a fejezetek elején a nyelvi felfedezést ismert (vagy kevésbé ismert) zenei és versrészletekkel vagy kortárs próza és tévésorozatokból kiemelt párbeszédekkel indítani. Ezek biztosan megragadnak a nyelvtanulók fejében, és hasznosabbak bármely szabálynál. A könyv, szókincsét és témáit tekintve, az egyetemistáknak vagy emelt szintű érettségire készülőeknek megfelelő kihívást jelent. A szerzők több friss, online forrást adaptáltak, például egy részét angol és amerikai korpuszokból választották.

Összegzésül elmondhatjuk, hogy a könyv mindenképpen új szintet hoz az eddigi nyelvtankönyvek sokaságába, barátságos méretű és befogadható mennyiségű. Bár elsősorban angol nyelvtani jelenségeket rendszerező egyetemi kurzushoz készült könyv, feladatai jól integrálhatóak más nyelvi órákba is. Tanári segítség mellett pedig a haladó szintű középiskolás vagy felnőtt nyelvtanulók összetett nyelvi fejlesztésére is kiváló. Ugyanakkor remélhetőleg a feladatok ösztönzést adnak önálló nyelvi barangolásra is.

Doró Katalin

Liv Marton – Csikós Borbála
My English InterMEDIATE

Budapest: Műszaki Könyvkiadó, 2019. 120 p.
ISBN 978-963-164-70-37

A nyelvkönyv a hozzá tartozó ugyancsak 120 oldalas munkafüzetrel és egyéb kiegészítő anyagokkal együtt a már alapfokú nyelvtudással rendelkező nyelvtanulók számára

készült. Rendeltetése: eljuttatni ezeket a tanulókat a középfaladó (A2-ről a B2) szintre, megelőzve az érettségi, illetve a középfokú nyelvvizsga követelményeinek teljesítését.

A tankönyvkomplexum felépítése: 1. Tankönyv (35 leckét tartalmazó négy rész; 10 tematikus leckét magába foglaló, érettségire, középfokú nyelvvizsgára előkészítő ötödik rész), 2. Munkafüzet, 3. Tesztfüzet, 4. Hanganyag, 5. Tanári kézikönyv, 6. Kiegészítő digitális tananyag.

Liv Marton (Cs. Marton Livia) neve eddig megjelent hat nyelvkönyve, nyelvkönyvcsaládjá révén bizonyára ismert az angol nyelvtanárok körében. Az általános iskolák öt osztálya számára 2004–2009 közt kiadott nyelvkönyvei megtalálhatóak a köznevelési tankönyvjegyzéken, a következőkben ismeretendő nyelvkönyvének előzménye, a 2013-ban megjelent My English EleMEntary hivatalos tankönyvvé nyilvánítása is megtörtént. Mostani munkájába társszerzőnek Csikós Borbálát is bevonta.

Jelen könyvszemlében eltekintek a tankönyvkomplexum formális ismertetésétől. Ehhez ugyanis megfelelő alapot nyújt Liv Marton, amikor honlapján részletesen bemutatja könyvük koncepcióját, főbb jegyeit, továbbá bemutató oldalakat prezentál mind a tankönyv, mind a munkafüzet öt-öt fejezetéből. Mielőtt rátérnék az elemzésre, szeretném felhívni nyelvtanár kollégáim figyelmét a letölthető tanári segédkönyvre. Ez a kézikönyv Liv Marton több évtizedes nyelvtanári tapasztalatainak gazdag tárháza, valóságos kincsesbánya nyelvtanárok számára. Az ismertetett eljárások publikációinak is mintegy összefoglalását nyújtják.

A nyelvtanulás hosszú, munkaignyes folyamat. Ezt nehezen látja be az a tanuló, akinek legalább két év kellett ahhoz, hogy elsajátítsa a legszükségesebb nyelvi alapokat és heti három órás nyelvtanulást tekintve még legkevésbé, mint két év szükséges a középszintű nyelvtudás megszerzéséhez. Ehhez türelem, munka, a munkához pedig kedv, motiváció és sok sikerélmény szükséges. A szerzők leg-

főbb érdeme az, hogy ezt az ellentmondást más hazai és külföldi nyelvkönyvekben nem látott eszközökkel sikeresen feloldják.

Az egyik legszembetűnőbb eszköz a meglepetés, meghökkentés. Már a könyvvel való találkozás első pillanataiban, a tartalomjegyzékbe való bepillantáskor meglepetés éri az olvasót. Minden egyes lecke egy-egy híres rock vagy pop zeneszám címével azonos. A felismerést megerősíti, ha az olvasó fellelponzza a dalok jegyzékét, ahol az együttesek és a dalok szerzőinek nevével is találkozik (Michael Jackson, Louis Armstrong, the Beatles stb.). Már önmagában ez is érdekessé, vonzóvá teszi a könyvet a fiatalok számára, akik, de ez az idősebb korosztályra is vonatkozik, ehhez hasonlóval sem hazai, sem külföldi kiadású nyelvkönyvekben eddig nem találkoztak.

A dolgok természeténél fogva az InterMediate-nek is több tekintetben az előző kötet vagy bármely kezdők számára írt nyelvkönyv konvencionális témáit – ismerkedés, bemutatkozás stb. – is fel kell dolgoznia, természetesen magasabb szinten. Minden bizonnyal meglepi, meghökkenti a tanulókat, ha nem csupán a megszokott udvarias kifejezésekkel, hanem vulgáris megszólalásokkal is találkozhatnak, sőt, nem csupán nyelvet tanulnak, hanem számos gyakorlattal a gesztusok, szavak nélküli nyelvre is felhívják figyelmüket.

A legtrivialisabb téma is szokatlan, újszerű formát ölt. E sorok íróját is meghökkentette, ahogy a szerzők az emberi tulajdonságok sokaságát az asztrológia bevonásával tárgyalják. Meglepő e tudománytalan, de sokakat érdeklő és sok hívet vonzó elméletnek megfelelően a csillagjelek és dátumok, a bolygók és az állítólagosan hozzájuk tartozó jellemvonások táblázata. A táblázatot követő egyik gyakorlatban a kérdésre adott válasz már elhinti a tanulóknál a kétely magvát. A tanulók feltehetőleg megszokják, hogy nem kell mindent elhinni, ami le van írva, ez az ugyancsak igen érdekesen és szellemesen interpretált jóslásra is vonatkozik.

A meghökkentés hozadéka a minden bizonnyal nagy érdeklődés és lelkesedés, ami-

vel mindenki kutatni fogja a saját és rokonai, barátai csillagzatának megfelelő tulajdonságokat, ami elősegíti a nagy mennyiségű szókincs – mintegy 60 szó – legalább egy részének elsajátítását.

Egy meglepő másik feladat rossz teljesítése azonban érezhető veszéllyel is jár. Négy feleletválasztós tesztből kell eldönteni, hogy az elsősegélynyújtáskor a megadott négy eljárásból mit nem szabad és mit szabad megtenni. Szerencse, hogy a hallás utáni ellenőrzés megadja a helyes megoldást.

Meg kell jegyezni, hogy hasonló „meghökkenítő” gyakorlatokban, szövegekben a tanulók számára észrevétlenül „bújik meg” a nyelvtan, mégpedig úgy, hogy a szerzők által elsajátíttatni kívánt szerkezet sokszorosan, mindig más és más szituációkban ismétlődik, vésődik be.

A meglepetés, meghökkentés megjelenik az ifjúságot mélyen érintő magán-szférában is. Meglepő, hogy egy szakítás e-mailben történik. A két e-mail a tankönyv egyik legjobb része. Nagy érzelmi töltésű, rövid, nyelviileg könnyű, kevés ismeretlen szót tartalmazó két szöveg. A kevés új szót könnyű megjegyezni, mert e szavak kiemelkednek az ismertek sokaságából.

Az, hogy az első részt tettem tüzetesebb elemzés tárgyává, azzal magyarázható, hogy a nyelvtanuló megnyeréséhez mind a nyelvórán, mind a tankönyvben nagyon fontosak az első benyomások. Ha a nyelvkönyvnek már az első fejezete is újszerű, érdekes, olykor meghökkentő, akkor a szerzők már-már megnyerték a diákokat a nyelvtanulás ügyének, meghozták kedvüket a kitartó, erőfeszítéseket igénylő munkához.

A szövegek tematikája igen sokrétű, gazdag, az előadásmód változatos. Nincs érdektelen téma, mindegyik érdekes, vonzó. Hasznos, praktikus tanácsokat nyújt állás pályázat, ATM-használat, vásárlási panaszok, drog- és netfüggőség, a tetoválási divat kérdéseiben. A szövegeket, párbeszédet számos esetben áthatja a humor, a szövegeknek csattanója van. A történelmi témákat csaknem minde-

nütt a rejtély, talányosság kíséri. Többször kapnak szerepet kuriózumok, például a gyermek Liszt Ferenc az orrát is használta a zongorázáshoz, a világ egyik leggyorsabb vasútja, humoros, „lágý” krimi, majd tényleges horror és végül, a könyv betetőzéseként a tanulóknak jutalmul egy minden akadályt legyőző romantikus szerelem története.

Figyelemre méltó a tankönyv nyelvtani anyagának sok esetben humoros feldolgozása, így az oly nehéz Present Perfect igealak csattanóval végződő párbeszédben vagy humoros képekkel való bemutatása révén ez a szerkezet úgy rögződik a tanuló tudatában, hogy közben jól érzi magát, szórakozva tanul. Ugyanez érvényes szinte valamennyi nyelvtani kategória tanítására.

Míg a nyelvtan tanításánál szilárd támpontot jelent a kerettanterv által rögzített nyelvtan, addig ez a támpont hiányzik a szókincs esetében. Hiányzik annak a szókincsminimumnak a megszabása, amellyel az alap-, illetve középfokú nyelvtudású tanulóknak rendelkeznie kell. Ennek ismeretében lehetne meghatározni, hogy a középfokú kurzus szövegeiben mit tekintünk új szónak. Megjegyzem, hogy Bárdos Jenő becslése szerint az úgynevezett turista szintű nyelvtudáshoz 500-800 szó aktív és mintegy 1000 szó passzív ismerete, az egyszerű helyzetekben, egyszerű témákról való folyamatos beszélgetéshez pedig 1000 aktív és 2000 passzív szókincsmennyiség szükséges (Bárdos 2000: 73). Véleményem szerint ez utóbbi az alapfokú nyelvismerethez köthető.

Az olvasásra szánt szövegekben a szerzők által újnak tartott meghangosított szókincs jól áttekinthető táblázatokba van foglalva könyvük mind a négy részében. Ezt a szó-mennyiséget azonban a ténylegesen tanítandó anyag ismeretlen szó-mennyisége lényegesen meghaladja. Ezt a tankönyvírók mint gyakorló nyelvtanárok maguk is tapasztalhatják. Különösen a munkafüzetben találhatunk kitűnő példákat e dilemma feloldására. Történik ez a szókincs nagyfokú ismétlésének biztosításával. Az ismétlés eszközei e munkafüzetben közzétett változatos szövegek és

a nyelvtani mellett szereplő sokszínű lexikai gyakorlatok. A lexikai gyakorlatok különálló szavakkal, mondatokkal, képekkel, képek és szavak, képek és szövegek egybevetésével és még sokféleképpen valósulnak meg. Különösen szerencsések a munkafüzetben megadott nagyon egyszerű magyar nyelvű szövegek angolra való fordítását kitűző feladatok. Ezek mintegy esszenciáját adják a tanultaknak mind a nyelvtan, mind a szókincs tekintetében.

Maximálisan elősegítik a tanultak rögzítését az egyes fejezetek (Part) utolsó részét alkotó ismétlési leckék. Nagy szerepe van az ismétlésben a tananyag meghangosításának is. Ennek révén a szöveg és szókincs, de az internet segítségével a popdalok szövege is bármikor előhívható.

A rendkívül sokrétű szöveg és gyakorlatok elrendezése arányos, kiegyensúlyozott. A két szerző tankönyvkomplexumában szereplő szókincs elsajátításának tényleges fokmérője a sikeres érettségi vagy nyelvvizsga lesz, melyet oly sokoldalúan és alaposan készít elő a könyv, munkafüzet és egyéb eszközök.

Problematikusnak tűnik azonban a nyelvkönyvben a szövegek feldolgozása. E korántsem egyszerű feladat megoldásának következők a premisszái:

1. Külföldi és hazai kutatók 2500-tól 4000 szóig becsülik azt a szó-mennyiséget, ami az átlagos nehézségű köznyelvi szövegek szótár nélküli megértéséhez szükséges. (A külföldi és hazai kutatók nevét, a rájuk való konkrét hivatkozásokat Major 1980 munkája tartalmazza.)

2. Frumkina orosz pszicholingvista szerint a gazdaságos szótár nélküli, de szótár segítségével történő olvasáshoz is az ismert szavaknak kell túlsúlyban lenniük. Olvasásról ugyanis csak akkor beszélhetünk, ha az elér egy bizonyos sebességet, különben már nem olvasással, hanem desiffrózással, silabizálással állunk szemben. Az olvasás Frumkina szerint akkor szűnik meg és válik „kódfej-téssé”, ha az ismeretlen szavak száma meg-

haladja a szöveg szókincsének 25–30 százalékát (Frumkina 1967). Magyar nyelvészek és egyes tankönyvírók is hasonló megállapításra jutottak (Major 2010: 95).

Ha a tanuló számára ismeretlen szavakkal túlszűfolt szöveggel találkozunk, legtöbb esetben eltolja magától ezt a szöveget. Denninghaus német metodikus mellékelt példája érzékelteti az ismeretlen szavakkal telezsűfolt mondat megértésének képtelenségét, a szótározás feleslegességét: „After ten minutes they gogle to the oggle and woggle the togles” (Denninghaus 1973: 283, részletesebben Major 2010: 95).

Kétségtelen, hogy a könyv nem minden szövege tesz eleget annak a követelménynek, hogy a szöveg megértés érdekében az új szókincs háttérét 70%-ban az ismert szavaknak kell kitenniük. Egzakt mérések hiányában az ismeretlen szavak meghatározásában magam is a szerzők Vocabulary táblázatára, valamint saját becsléseimre, oktatási tapasztalataimra hagyatkozom. Az is igaz, hogy az ismert szókincs tekintetében a tanulók előképzettsége rendkívül heterogén, tudásukat nem lehet közös nevezőre hozni. Ez egyáltalán nem negatívum, ellenkezőleg. A nagyobb nyelvtudásúak számára ez ad lehetőséget a differenciált nyelvoktatásra, a tehetséggondozásra. Ahhoz sem fér kétség, hogy a szerzők a legváltozatosabb gyakorlatokkal törekednek akár a szövegeket megelőző, akár azokat követő kérdésekkel, továbbá képi szemléltetéssel elérni, hogy a tanulók meglássák az olvasmány lényegét, kiemeljék legfontosabb részeit. Igen érdekes a szöveg megértés játékos, rejtvénytyszerű ellenőrzése. Kiemelkedőek a lényeglátást elősegítő kérdések, melyek segítenek megvilágítani az egyébként rövid, de szókincs szempontjából nehéz szövegek csomópontjait. Míg a tankönyv első négy részében nem alkotnak rendszert a hasonló feladatok, az érettségire, nyelvvizsgára előkészítő 5. részben, főleg a hozzá tartozó munkafüzetben már rendszeresen minden szöveghez csatlakoznak a megértést ellenőrző előbb magyar, majd angol nyelvű feladatok. Itt már

sor kerül, bár erre az előző fejezetekben is volt példa, a szövegek beszédre való „átváltására” készítő gyakorlatokra.

Úgy gondolom, hogy a tankönyv rövid, viszonylag kevés új szót tartalmazó, feladatokkal ellátott szövegei ideálisak, mert az olvasmányok rövidségük miatt egy órán is feldolgozhatóak.

Kiemelkedően sokoldalú, művészi adottságokkal megáldott, rendkívüli munkabírási szerzők magas színvonalú művét véleményezhettem. Jó szívvel ajánlom kitűnő, szórakoztatva tanító nyelvkönyvüket mindazoknak a kollégáknak, akik el akarják juttatni tanítványaikat a középfokú nyelvvizsgáig úgy, hogy a felkészülésben tanárnak és tanulóknak egyaránt öröme legyen.

IRODALOM

- Bárdos Jenő (2000): *Az idegen nyelvek tanításának elméleti alapja és gyakorlata*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Denninghaus, Friedhelm (1973): Az egy nyelvű jelentésmagyarázat problémái. In: Balogh István (szerk.) *Metodikai olvasókönyv*. Budapest: Tankönyvkiadó, 269–285.
- Frumkina, Rebeka M. [Фрумкина, Р. М.] (1967): Sztjepeny ponyimanyija tyekszta kak ocenka szlovarja minyimuma [Степень понимания текста как оценка словаря минимума]. In: *Pszihologija i metogyika obucsenyija vtoromu jaziku [Психология и методика обучения второму языку]*. Moszkva: MGU [Москва: МГУ], 65–74.
- Major Ferencné (1980): *Az idegennyelvi szakszöveg megértésének módszertani kérdései* = Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ. Módszertani Kiadványok 48. sz. Budapest: OMKDK.
- Major Ferencné (2010): A szótárhasználat magyarországi tanításának történetéről II. *Modern Nyelvoktatás* 2–3.

Major Ferencné